

Kainuun maakuntasuunnitelma 2045 ja maakuntaohjelma 2026–2029

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma
28.6.2024

KAINUUN LIITTO

Kainuun liitto

Kauppakatu 1

87100 Kajaani

040 722 0900 (kirjaamo)

kirjaamo@kainuunliitto.fi

Kajaani 2024

1 Johdanto	5
2 Lähtökohdat ja tavoitteet	6
2.1 Keskeiset käsitteet	6
2.2 Maakunnan suunnittelujärjestelmä.....	6
2.3 Päätöksenteko	8
2.4 Kainuu-ohjelman sisältö ja tavoitteet.....	8
3 Vaikutusten arviointi	10
3.1 Arvioitavat vaikutukset	10
3.2 Vaikutusten arvioinnin menetelmät.....	10
4 Tiedottaminen ja vuorovaikutus.....	12
4.1 Osallistumismenettelyt ja tiedottamistavat	12
4.2 Vuorovaikutuksen vaiheet.....	12
Yhteystiedot.....	16
Liitteet	17

1 Johdanto

Tämä osallistumis- ja arviointisuunnitelma koskee maakuntasuunnitelman ja -ohjelman päivittämiseen liittyvien osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyiden sekä vaikutusten arvioinnin järjestämistä. Laki suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (ns. SOVA-laki, 200/2005) ja sitä täydentävä valtioneuvoston asetus (347/2005) määräävät tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien laadinnan yhteydessä tehtävästä ympäristöarvioinnista. Maakuntaohjelma on yksi näistä ohjelmista.

SOVA-lain tavoitteena (1 §) on

”edistää ympäristövaikutusten arviointia ja huomioon ottamista viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien valmistelussa ja hyväksymisessä, parantaa yleisön tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia sekä edistää kestäväää kehitystä”.

Vuonna 2021 hyväksytty Kainuu-ohjelma sisältää maakuntasuunnitelman 2040 sekä maakuntaohjelman 2022–2025. **Maakuntasuunnitelma** on maakunnan suunnitteluun kuuluva strateginen suunnitelma, jossa osoitetaan maakunnan tavoiteltu kehitys [Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999 (1.1.2025 alkaen Alueidenkäyttölaki)]. Nyt päivitettävässä maakuntasuunnitelmassa esitetään maakunnan pitkän aikavälin visio ja tavoitteet vuoteen 2045. **Maakuntaohjelma** on alueiden kehittämistä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annetun lain (756/2021) mukainen asiakirja, jossa tarkennetaan maakunnan aluekehittämiseen liittyviä tavoitteita ja niiden toimeenpanoa. Maakuntaohjelma laaditaan neljäksi vuodeksi, ja sen hyväksyy maakuntavaltuusto valtuustokausittain. Tuleva maakuntaohjelma laaditaan vuosille 2026-2029. Uuden maakuntasuunnitelman ja -ohjelman laatiminen aloitettiin vuoden alussa 2024 ja se valmistuu loppuvuonna 2025.

Maakuntaohjelman valmistelun yhteydessä on tarpeen tarkastella siihen kirjattujen toimenpiteiden vaikutuksia mm. ympäristöön, asukkaisiin ja talouteen. Näin voimme varmistaa sen, että maakuntaohjelma laaditaan kainuulaisten parhaaksi, kestävään kehityksen periaatteiden mukaisesti. Maakuntaohjelma sekä ympäristöarvioinnin tuloksena syntyvä ympäristöselostus laaditaan yhteistyössä viranomaisten ym. sidosryhmien kanssa niin, että prosessi tuottaa laadukasta tietoa ohjelman toteuttamisen vaihtoehtoista ja vaikutuksista.

Yleisöllä ja viranomaisilla on mahdollisuus vaikuttaa ja antaa palautetta koko maakuntasuunnitelman ja -ohjelman valmisteluprosessin ajan suoraan valmistelijoille, neuvottelu- ja keskustelutilaisuuksien sekä lausunnotmenettelyn avulla. Yleisöllä ja viranomaisilla on ollut mahdollisuus tutustua tähän osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan 16.4.-16.5.2024 välisenä aikana, ja esittää siitä mielipiteensä.

2 Lähtökohdat ja tavoitteet

2.1 Keskeiset käsitteet

Ympäristövaikutuksella tarkoitetaan SOVA-lain (200/2005) mukaisesti suunnitelman tai ohjelman välitöntä ja välillistä vaikutusta Suomessa ja sen alueen ulkopuolella:

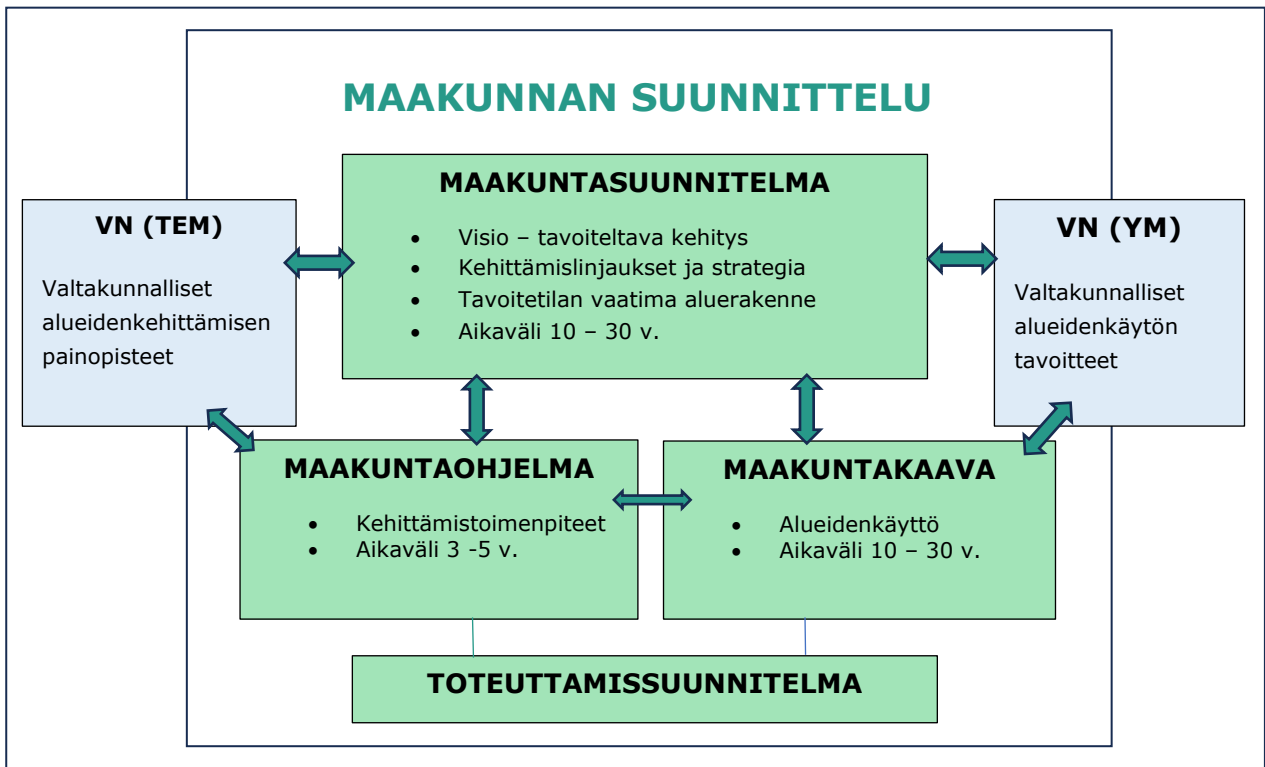
- a) ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen;
- b) maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen, eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen;
- c) yhdyskuntarakenteeseen, rakennettuun ympäristöön, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön;
- d) luonnonvarojen hyödyntämiseen;
- e) a-d kohdissa mainittujen tekijöiden keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin.

Ympäristöarvioinnilla tarkoitetaan suunnitelman tai ohjelman ympäristövaikutusten arviointia ja siihen liittyvää ympäristöselostuksen laatimista, kuulemisten järjestämistä, ympäristöselostuksen ja kuulemisten tulosten huomioon ottamista päätöksenteossa sekä päätöksestä tiedottamista.

Ympäristöselostuksella tarkoitetaan asiakirjaa tai sen osaa, jossa esitetään tiedot suunnitelmasta tai ohjelmasta ja tarkastelluista vaihtoehdoista sekä arvio niiden ympäristövaikutuksista.

2.2 Maakunnan suunnittelujärjestelmä

Maakunnan suunnitteluun kuuluvat maakuntasuunnitelma, maakuntaohjelma (alueellinen kehittämisohjelma) ja alueiden käytön suunnittelua ohjaava maakuntakaava (kuva 1). Ne perustuvat mm. Maankäyttö- ja rakennuslakiin (132/1999) (Alueidenkäyttölaki 1.1.2025 alkaen) sekä lakiin alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta (756/2021). Näiden lakien lisäksi maakunnan suunnittelua ohjaavat lakiin perustuvat valtakunnalliset alueiden kehittämisen painopisteet ja valtakunnalliset alueiden käyttötavoitteet (VN 2017).

Kuva 1. Maakunnan suunnittelujärjestelmä.

Maakuntasuunnitelma on strateginen suunnitelma, jossa esitetään maakunnan pitkän aikavälin visio ja tavoitteet. Kainuun maakuntavaltuusto hyväksyi voimassa olevan vuoteen 2040 ulottuvan Kainuun maakuntasuunnitelman vuonna 2021. Maakuntasuunnitelmaa toteutetaan eri viranomaisten ja maakunnallisten toimijoiden yhteistyönä. Maakuntasuunnitelman tavoitteet täsmentyvät maakuntaohjelmassa ja maakuntakaavassa.

Maakuntaohjelmassa asetetaan lähivuosien kehittämistavoitteita sekä määritellään toimenpiteitä. Kainuun maakuntavaltuusto hyväksyi voimassa olevan maakuntaohjelman 2022-2025 loppuvuonna 2021. Maakuntaohjelman toimeenpanon tueksi laaditaan toimeenpanosuunnitelma.

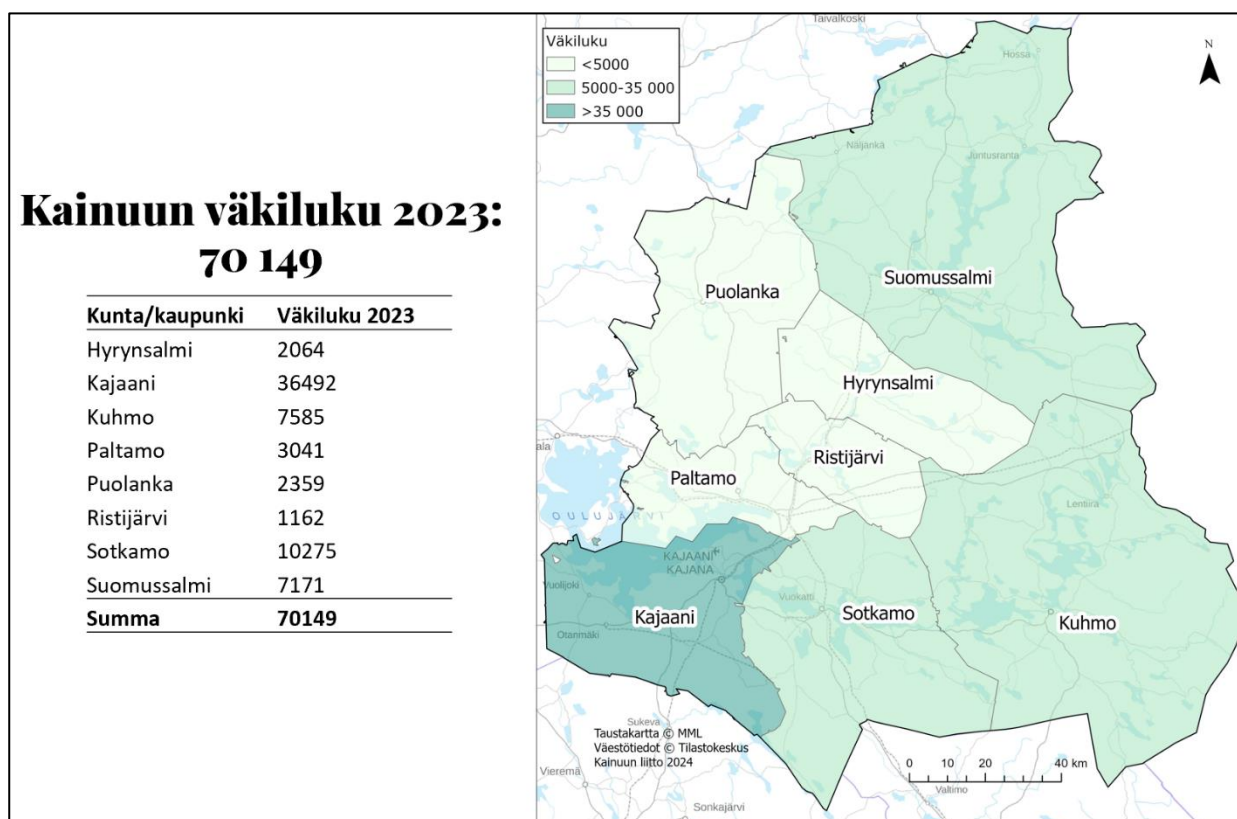
Maakuntakaava on yleispiirteinen alueiden käytön suunnitelma, jossa osoitetaan alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet sekä osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Koko maakunnan käsittävä Kainuun maakuntakaava 2020 on vahvistettu valtioneuvostossa 29.4.2009. Lisäksi Kainuussa on voimassa Kainuun 1. vaihemaakuntakaava, Kainuun kaupan vaihemaakuntakaava, Kainuun tuulivoimamaakuntakaava sekä Kainuun vaihemaakuntakaava 2030. Kainuun tuulivoimamaakuntakaava 2035 on hyväksytty maakuntavaltuuston kokouksessa 12.12.2023 (§ 39). Päätöksestä on valitettu, eikä kaava ole vielä lainvoimainen. Maakuntahallitus on kokouksessaan 12.2.2024 (§ 26) päättänyt määrätä maakuntakaavan tulemaan voimaan ennen kuin se on saanut lainvoiman. Voimaantuloa koskeva kuulutus on annettu 6.3.2024. Muutoksenhakuviranomainen voi kieltää maakuntakaavan hyväksymispäätöksen täytäntöönpanon (tilanne 3/2024).

2.3 Päätöksenteko

Maakuntahallitus päättää maakuntasuunnitelman ja -ohjelman laatimisesta ja tarkistamisesta sekä ohjaa valmisteluprosessia. Maakunnan liiton ylin päättävä toimielin, maakuntavaltuusto, päättää maakuntasuunnitelman ja -ohjelman hyväksymisestä. Maakuntahallituksella ja -valtuustolla on mahdollisuus linjata maakuntasuunnitelman ja -ohjelman sisältöä ja valmisteluprosessia laadinnan eri vaiheissa.

2.4 Maakuntasuunnitelman ja -ohjelman sisältö ja tavoitteet

Maakuntasuunnitelman ja -ohjelman laadinnan lähtökohtana on edellinen, vuonna 2021 laadittu Kainuu-ohjelma (sis. maakuntasuunnitelman ja maakuntaohjelman). Lisäksi on valmistunut muita ohjelmia, jotka otetaan huomioon valmistelutyössä (ks. liite 1). Maakuntasuunnitelma ja -ohjelma perustuvat mm. maankäyttö- ja rakennuslakiin (132/1999) (Alueidenkäyttölaki 1.1.2025 alkaen) sekä lakiin alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta (756/2021). Maakuntasuunnitelma ja -ohjelma sisältävät kehittämistoimenpiteet koko Kainuuseen (ks. kuva 2).

Kuva 2. Kainuun sijainti, alueen kunnat ja väkiluku. Tilastokeskuksen mukaan Kainuun väkiluku vuonna v. 2023 oli yhteensä 70 149 asukasta.

Maakuntasuunnitelman ja -ohjelman päivitysprosessin tavoitteet ovat:

- Maakuntasuunnitelman ja -ohjelman strategisuuden terävöittäminen ja vaikuttavuuden parantaminen
- Kainuun ajantasaisen tilannekuvan sekä toteutuneen aluekehityksen vaikuttavuuden arviointi ja niiden huomiointi maakuntaohjelman sisällössä

Maakuntasuunnitelman ja -ohjelman laadintaa varten on valmisteltu työohjelma, jossa esitetään tarkemmin, kuinka valmisteluprosessi toteutetaan. Maakuntasuunnitelman ja -ohjelman valmisteluaineisto löytyy Kainuun liiton verkkosivuilta: www.kainuunliitto.fi

3 Vaikutusten arviointi

SOVA-lain (200/2005) mukaan suunnitelmasta vastaavan viranomaisen on huolehdittava siitä, että suunnitelman ympäristövaikutukset selvitetään ja arvioidaan riittävässä määrin valmistelun kuluessa, jos sen toteuttamisella saattaa olla merkittäviä ympäristövaikutuksia.

Maakuntaohjelman vaikutusten arviointi kootaan erilliseen ympäristöselostukseen, josta on mahdollista antaa palautetta ja vaikuttaa valmistelun aikana. Arvioinnin sisältökokonaisuudet on kuvattu liitteessä 2. Ympäristöselostuksen sisällöstä on säädetty SOVA-asetuksessa (347/2005).

3.1 Arvioitavat vaikutukset

Maakuntaohjelman ympäristöarvioinnissa arvioidaan todennäköisesti merkittävät toissijaiset ja kertyvät vaikutukset, yhteisvaikutukset sekä lyhyen, keskipitkän ja pitkän aikavälin pysyvät tai tilapäiset sekä myönteiset että kielteiset vaikutukset mm. (SOVA-asetus 347/2005, 4 §):

- väestöön, ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen
- luonnon monimuotoisuuteen, eliöstöön, kasvillisuuteen, maaperään, veteen, ilmaan ja ilmastotekijöihin
- yhdyskuntarakenteeseen, rakennettuun ympäristöön, maisemaan, kaupunkikuvaan, aineelliseen omaisuuteen
- kulttuuriperintöön mukaan lukien rakennusperintö ja muinaisjäännökset,
- luonnonvarojen hyödyntämiseen sekä
- edellä mainittujen tekijöiden välisiin suhteisiin.

Näiden lisäksi maakuntaohjelman arvioinnissa huomioidaan mm. taloudellisia ja maaseutuun kohdistuvia vaikutuksia sekä sukupuolien välisen tasa-arvon toteutumista (ks. liite 3).

3.2 Vaikutusten arvioinnin menetelmät

Kainuun liitolla on yleisvastuu maakuntaohjelman ympäristöarvioinnista. Varsinaisesta maakuntaohjelman laadintyöstä vastaa aluekehitysjohtaja Jouni Ponnikas, ja ympäristöselostuksen kokoamisesta vastaa maankäyttöasiantuntija Teppo Törmä.

Käytännön vaikutusten arvioinnista vastaa kunkin teeman vastuhenkilö. Vastuuhenkilöille jaetaan vaikutusten arvioinnin tueksi selkeät ohjeet ja arviointirunko (mm. liite 3 tarkistuslista), joiden avulla voidaan arvioida maakuntaohjelman kehittämistoimien positiivisia ja negatiivisia vaikutuksia, keskittyen merkittäviin vaikutuksiin. Arviointi aloitetaan heti valmistelun alussa

tunnistettaessa maakunnan mahdollisuuksia, tarpeita ja erityispiirteitä. Lisäksi arvioinnissa voidaan arvioida mahdollisia vaihtoehtoisia kehittämislinjauksia.

Kainuun suunnitelmien tai ohjelmien vaikutusten arviointiin on perustettu maakuntajohtajan päätöksellä 28.2.2013 maakunnallinen SOVA-työryhmä, jonka tehtävänä on koota asiantuntemusta erilaisten maakuntaa koskevien suunnitelmien ja ohjelmien arviointien ohjaukseen. SOVA-työryhmä osallistuu maakuntaohjelman ympäristöselostuksen laatimiseen tuomalla eri alojen asiantuntemusta arviointityöhön, keskustelemalla arvioinnin toteutuksesta ja tuloksista sekä arvioimalla suunnitelman / ohjelman merkittäviä vaikutuksia.

Arviointia tehdään ”juoksevasti”, eli samaan aikaan itse ohjelman valmistelun kanssa. Näin vaikutusten arviointi integroituu vahvasti ohjelman laadintaprosessiin. Vaikutusten arviointi täsmentyy valmistelun edetessä.

4 Tiedottaminen ja vuorovaikutus

4.1 Osallistumismenettelyt ja tiedottamistavat

Maakuntaohjelman vaikutusten arvioinnin tavoitteena on tukea maakuntaohjelman laadintaa ja päätöksentekoa, parantaa tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia ohjelman valmistelussa sekä yhdistää vaikutusten arviointi entistä tiiviimmäksi osaksi suunnitteluprosessia.

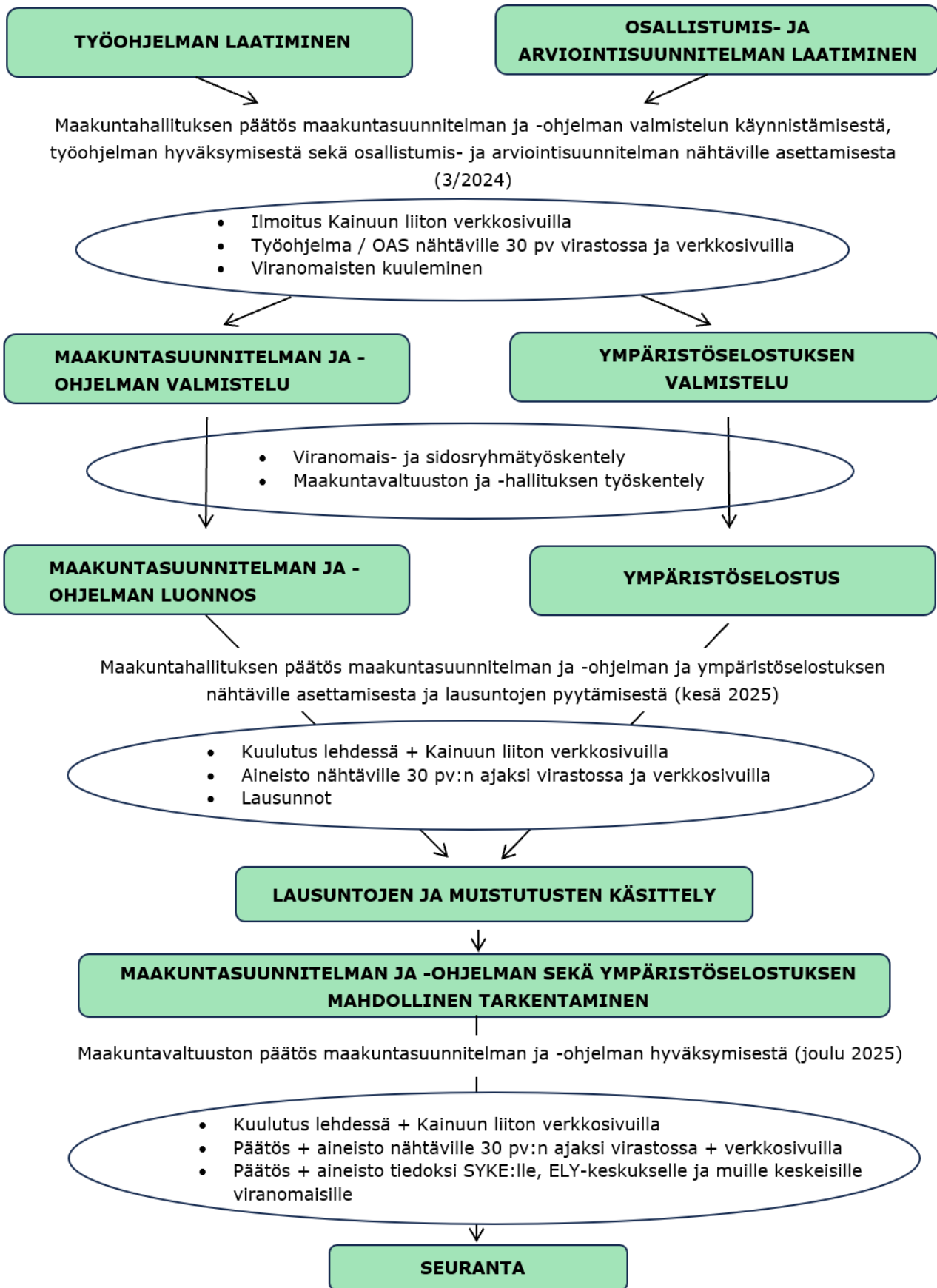
Yleisöllä ja viranomaisilla on mahdollisuus vaikuttaa ja antaa palautetta koko maakuntasuunnitelman ja -ohjelman valmisteluprosessin ajan suoraan valmistelijoille sekä neuvottelu- ja keskustelutilaisuuksien ja lausunnotmenettelyn avulla. Keskeisistä laadinnan vaiheista tiedotetaan tarkemmin Kainuun liiton verkkosivuilla ja uutiskirjeissä sekä mediatiedotteissa.

Maakuntasuunnitelman ja -ohjelman valmistelun aikana järjestettävillä neuvottelu- ja sidosryhmätilaisuuksissa ja kuntakierroksella käydään vuoropuhelua ohjelman tavoitteista ja painopisteistä. Suunnitelmatyöhön kuuluu maakunnallisia foorumeja ja asiantuntijaryhmien kokouksia. Kainuun ELY-keskuksen kanssa käydään koko valmisteluprosessin ajan tiivistä vuoropuhelua viranomais- ja asiantuntijatasolla. Lisäksi tehdään aktiivisesti yhteistyötä naapurimaakuntien ja muiden alueiden kanssa.

Maakuntahallituksella ja -valtuustolla on mahdollisuus linjata ohjelman sisältöä ja valmisteluprosessia ohjelman laadinnan eri vaiheissa.

4.2 Vuorovaikutuksen vaiheet

Seuraavaksi esitetään maakuntasuunnitelman ja -ohjelman sekä ympäristöselostuksen valmistelun ja vuorovaikutuksen keskeisimmät päävaiheet (kuva 3).

Kuva 3. Maakuntasuunnitelman ja -ohjelman sekä ympäristöselostuksen valmisteluprosessi.

Aloitusvaihe

”Suunnitelman tai ohjelman valmistelu tulee järjestää siten, että yleisöllä on mahdollisuus saada tietoja suunnitelman tai ohjelman ja ympäristöselostuksen lähtökohdista, tavoitteista ja valmistelusta sekä esittää asiasta suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaavalle viranomaiselle mielipiteensä.”

SOVA-laki (200/2005), 8.2 §.

Maakuntasuunnitelman ja -ohjelman valmistelu aloitetaan työsuunnitelman sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelman laadinnalla (kuva 3). Päätös ohjelman valmistelun käynnistämisestä, työsuunnitelman hyväksymisestä sekä OAS:n nähtäville asettamisesta viedään Kainuun maakuntahallituksen keväällä 2024 pidettäviin kokouksiin päätettäväksi.

Maakuntasuunnitelman ja -ohjelman valmistelun alkamisesta kuulutetaan Kainuun liiton verkkosivuilla. Valmisteluun liittyvät asiakirjat asetetaan nähtäville 30 päivän ajaksi sähköisesti Kainuun liiton verkkosivulla: www.kainuunliitto.fi. Aineisto asetetaan nähtäville myös Kainuun liiton kansliaan.

Viranomaisia kuullaan erillisissä neuvotteluissa sekä Kainuun liiton ja Kainuun ELY-keskuksen johtoryhmien yhteiskokouksien yhteydessä. Lisäksi järjestetään SOVA-asetuksen (347/2005) 5 §:n mukainen erillinen neuvottelu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa. Tarpeen mukaan neuvotteluun kutsutaan myös muita alueella toimivia viranomaisia.

Luonnosvaihe

”Suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaava viranomainen selvittää ja arvioi suunnitelman tai ohjelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset ja laatii ympäristöselostuksen. Ympäristöselostus laaditaan osana muuta valmistelua ennen suunnitelman tai ohjelman hyväksymistä.”

SOVA-laki (200/2005), 8.1 §.

Maakuntasuunnitelman ja -ohjelman laatimista ohjaa Kainuun maakuntahallitus.

Ohjelmatyö tehdään yhteistyössä mm. Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskusten asiantuntijoiden kanssa (ml. viranomaisneuvottelut). Lisäksi muita sidosryhmäneuvotteluja käydään tarpeen mukaan.

Vaikutusten arviointia tehdään samaan aikaan jo ohjelman valmistelun aikana. Vaikutusten arviointia käsitellään muun muassa Kainuun SOVA-työryhmän kokouksissa.

Kuulemisvaihe

”Suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaavan viranomaisen on varattava yleisölle mahdollisuus tutustua suunnitelma- tai ohjelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen sekä esittää niistä mielipiteensä. Mahdollisuus varataan pitämällä suunnitelma- tai ohjelmaluonnos ja ympäristöselostus yleisesti nähtävillä. Suunnitelma- tai ohjelmaluonnos ja ympäristöselostus on julkaistava ainakin sähköisesti.”

SOVA-laki (200/2005), 9.1 §

Maakuntasuunnitelman ja -ohjelman luonnos sekä ympäristöselostus viedään Kainuun maakuntahallitukseen käsiteltäviksi, jonka jälkeen ne asetetaan nähtäville Kainuun liiton kansliaan sekä verkkosivuille (www.kainuunliitto.fi) vähintään 30 pv ajaksi ja pyydetään lausunnot kesällä 2025. Ohjelmaluonnoksen ja ympäristöselostuksen nähtäville asettamisesta kuulutetaan Kainuun liiton verkkosivuilla www.kainuunliitto.fi sekä Kainuun Sanomissa.

Hyväksymisvaihe

”Kun suunnitelma tai ohjelma hyväksytään, suunnitelma tai ohjelma sekä sen hyväksymistä koskeva päätös on sen lisäksi, mitä muualla säädetään, annettava tiedoksi julkisella kuulutuksella. Julkisesta kuulutuksesta säädetään hallintolaissa.”

SOVA-laki (200/2005), 11 §

Maakuntasuunnitelman ja -ohjelman luonnoksesta sekä ympäristöselostuksesta saadut palautteet käsitellään ja niihin laaditaan vastineet, joista käy ilmi, kuinka mielipiteet ja lausunnot on huomioitu valmistelussa ja kuinka ne ovat vaikuttaneet ohjelmaan ja ympäristöselostukseen. Ohjelman hyväksymistä koskevaan päätökseen taikka maakuntaohjelmaan kirjataan perusteltu kannanotto siitä, miten ympäristöselostus sekä saadut mielipiteet ja lausunnot on otettu huomioon, ja miten ne ovat yhdessä ympäristönäkökulmien kanssa vaikuttaneet ohjelman sisältöön ja vaihtoehtojen valintaan.

Maakuntasuunnitelman ja -ohjelman on tarkoitus valmistua loppuvuonna 2025, jolloin ne viedään Kainuun maakuntavaltuustoon hyväksyttäväksi.

Hyväksymispäätös, maakuntasuunnitelma ja -ohjelma sekä ympäristöselostus asetetaan nähtäville vähintään 30 päiväksi ja toimitetaan tiedoksi Suomen ympäristökeskukselle, Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, sekä muille keskeisille sidosryhmille. Päätöksen nähtäville asettamisesta kuulutetaan Kainuun liiton verkkosivuilla (www.kainuunliitto.fi) sekä Kainuun Sanomat -lehdessä. Päätös ja aineisto julkaistaan sähköisesti.

Seuranta

”Suunnitelmasta tai ohjelmasta vastaavan viranomaisen on huolehdittava siitä, että ympäristöarvioinnin piiriin kuuluvien suunnitelmien ja ohjelmien toteuttamista ja siitä aiheutuvia merkittäviä ympäristövaikutuksia seurataan siten, että voidaan ryhtyä tarvittaessa toimenpiteisiin ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi.”

SOVA-laki (200/2005), 12 §

Maakuntaohjelman seurannasta vastaa maakunnan ennakointi- ja seurantaryhmä.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma tarkentuu prosessin edetessä.

Yhteystiedot

Maakuntasuunnitelman ja -ohjelman valmistelusta vastaa Kainuun liitto. Ohjelman valmistelua johtaa aluekehitysjohtaja Jouni Ponnikas ja ympäristöselostuksen kokoamisesta vastaa maankäyttöasiantuntija Teppo Törmä.

Kainuun liitto

Kauppakatu 1

87100 Kajaani

Puh. 040 722 0900

www.kainuunliitto.fi

Maakuntasuunnitelman ja -ohjelman laadintatyön vastuhenkilö:

Aluekehitysjohtaja Jouni Ponnikas

Puh. 040 5740 804 jouni.ponnikas@kainuunliitto.fi

Ympäristöarvioinnin koordinoinnin vastuhenkilö:

Maankäyttöasiantuntija Teppo Törmä

Puh. 044 4100 731, teppo.torma@kainuunliitto.fi

Liitteet

Liite 1. Maakuntaohjelman kannalta merkitykselliset (maakunnalliset) suunnitelmat

Maakuntaohjelman kannalta merkityksellisiä päätöksiä, suunnitelmia ja selvityksiä ovat:

- Aluekehittämispäätös
- Hallitusohjelma
- Pohjoisen Suomen ohjelma
- Itäisen Suomen ohjelma
- EU:n biodiversitettistrategia sekä kansallinen biodiversiteettistrategia
- Kainuu-ohjelma. Maakuntasuunnitelma 2040 ja maakuntaohjelma 2022-2025
- Kainuun voimassa olevat maakuntakaavat
- Kainuun kuntien kulttuuriympäristöohjelmat
- Kainuun ELY-keskuksen tulossopimus
- Kainuun hyvinvointialueen strategia
- AVI:n ja ELY-keskusten strategia
- TEM:n strategia
- Kuntien elinkeino- ja muut strategiat (kuntakierros)
- Itä- ja Pohjois-Suomen yhteinen älykkään erikoistumisen strategia 1.1.2024 alkaen
- KAMK:n strategia
- KAO:n strategia
- Maakuntakuva -tutkimus
- Kainuun kaivannaisstrategia 2019-2025
- Kainuun metsäohjelma 2021-2025
- Kansallisen biotalousstrategian Kainuun alueellinen toimeenpanosuunnitelma 2022-2035
- Kainuun, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelma 2023-2028
- Kainuun matkailustrategia 2024-2026 (tekeillä)
- Kainuun alueellinen maaseudun kehittämissuunnitelma 2023-2027
- Kainuun liikennejärjestelmäsuunnitelma
- Kainuun liikennejärjestelmäsuunnitelman seurantaraportti
- KASELI – Kajaanin Seudun Liikennejärjestelmäsuunnitelma
- Pohjoisen liikennestrategia
- Oulujoen – Iijoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelma ja toimenpideohjelma 2022-2027
- Muut alueelliset merkittävät strategiat ja suunnitelmat

Lista tarkentuu strategioiden valmistuttua ja suunnittelun edetessä.

Liite 2. Ympäristöselostuksen sisältökokonaisuudet

Alle on koottu ympäristöselostuksessa valtioneuvoston asetuksen (4 §) mukaan esitettävät asiat sekä toimenpiteet, miten maakuntaohjelmassa vastaava sisältö toteutetaan:

1) *Suunnitelman tai ohjelman pääasiallinen sisältö, päätavoitteet sekä suhde muihin asiaan liittyviin suunnitelmiin ja ohjelmiin;*

Kuvataan lyhyesti maakuntaohjelman sisältö ja pääkohdat, kuten maakuntaohjelman tavoitteet ja niitä toteuttavat toimintalinjat. Lisäksi kuvataan yleisesti maakuntaohjelman merkitys osana suunnittelu- ja kehittämisjärjestelmää sekä maakuntaohjelman valmisteluvaiheet ja valmisteluun osallistuneet tahot.

2) *Ympäristön nykytila ja sen todennäköinen kehitys, jos suunnitelmaa tai ohjelmaa ei toteuteta;*

Laaditaan lyhyt Kainuun ympäristön nykytilan kuvaus hyödyntäen käytettävissä olevia viimeisimpiä tietoja.

3) *Ympäristön ominaispiirteet sellaisilla alueilla, joihin todennäköisesti kohdistuu merkittäviä vaikutuksia;*

Tarkastellaan ympäristön ominaispiirteitä alueilla, joihin todennäköisesti kohdistuu merkittäviä vaikutuksia. Alueet selviävät arvioinnin edetessä.

4) *Suunnitelman tai ohjelman kannalta merkitykselliset ympäristöongelmat, mukaan lukien varsinkin ongelmat, jotka koskevat alueita, joilla on erityistä merkitystä ympäristön- tai luonnonsuojelun kannalta, kuten Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet;*

Kuvataan maakuntaohjelman kannalta merkitykselliset ympäristöongelmat.

5) *Kansainvälisesti, Euroopan unionissa tai kansallisesti vahvistetut suunnitelman tai ohjelman kannalta merkitykselliset ympäristönsuojelutavoitteet ja tapa, jolla mainitut tavoitteet ja ympäristönäkökohdat on otettu valmistelussa huomioon;*

Huomioidaan Euroopan unionin ja kansallisen tason ympäristönsuojeluperiaatteet, kuten ilmastotavoitteet ja bioenergian käytön edistämisen tavoitteet, sekä maakunnassa hyväksytyjen suunnitelmien ja ohjelmien tavoitteet.

6) *Todennäköisesti merkittävät vaikutukset merkittävät toissijaiset ja kertyvät vaikutukset, yhteisvaikutukset sekä lyhyen, keskipitkän ja pitkän aikavälin pysyvät tai tilapäiset sekä myönteiset että kielteiset vaikutukset muun muassa väestöön, ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen, luonnon monimuotoisuuteen, eliöstöön, kasvillisuuteen, maaperään, veteen, ilmaan, ilmastotekijöihin, yhdyskuntarakenteeseen, rakennettuun ympäristöön, maisemaan, kaupunkikuvaan, aineelliseen omaisuuteen, kulttuuriperintöön mukaan lukien rakennusperintö ja muinaisjäännökset, luonnonvarojen hyödyntämiseen sekä edellä mainittujen tekijöiden välisiin suhteisiin;*

Esitetään maakuntaohjelman toteuttamisen kannalta todennäköisesti merkittävät vaikutukset, yhteisvaikutukset, pysyvät tai tilapäiset sekä myönteiset että kielteiset vaikutukset.

Maakuntaohjelman toimintalinjojen vastuuhenkilöt vastaavat arvioinnista. Vastuuhenkilöille jaetaan vaikutusten arvioinnin tueksi selkeät ohjeet ja arviointirunko.

7) Suunnitellut toimenpiteet, joilla aiotaan ehkäistä, vähentää tai poistaa mahdollisimman kattavasti suunnitelman tai ohjelman toteuttamisesta ympäristölle aiheutuvat merkittävät haitalliset vaikutukset;

Jos arvioinnin yhteydessä käy ilmi, että maakuntaohjelman suunnitelluilla toimenpiteillä on todennäköisesti merkittäviä riskejä ympäristölle, pyritään toimenpiteitä muuttamaan ohjelman laadinnan aikana niin, että haitat voidaan ehkäistä, niitä voidaan vähentää tai poistaa.

Mikäli ympäristöhaittoja ei pystytä poissulkemaan, pyritään ohjelmassa esittämään toimenpiteitä haittojen vähentämiseksi tai poistamiseksi.

8) Selvitys siitä, miksi käsitellyt vaihtoehdot on valittu ja miten arviointi on suoritettu, mukaan lukien esimerkiksi teknisistä puutteista tai osaamisen puutteesta johtuvat vaikeudet;

Kuvataan, miten käsitellyt vaihtoehdot on valittu, miten arviointi on suoritettu ja miten osallisuus on järjestetty.

9) Kuvaus suunnitelluista toimenpiteistä, jotka koskevat viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain 12 §:n mukaista seuranta; sekä

Kuvataan, miten Kainuun liitto tulee seuraamaan maakuntaohjelman toteuttamista. Seurantaindikaattorit tarkentuvat työn kuluessa. Seurannasta vastaa Kainuun ennakointi- ja seurantaryhmä.

10) yleistajuinen yhteenveto edellä mainituista tiedoista.

Laaditaan yleistajuinen yhteenveto edellä mainituista tiedoista.

Liite 3. Tarkistuslista ympäristövaikutusten arviointiin:

Vaikutukset väestöön:

- terveyteen
- turvallisuuteen
- palveluihin
- yhteisöllisyyteen
- asumisviihtyisyyteen
- virkistymismahdollisuuksiin
- koulutukseen
- työllisyyteen
- hyvinvointiin
- sukupuolien väliseen tasa-arvoon

Vaikutukset luontoon ja luonnonvaroihin:

- luonnon monimuotoisuuteen
- eliölajeihin
- kasvillisuuteen
- maaperään
- vesistöihin
- ilmaan
- ilmastotekijöihin
- kuormitukseen / päästöihin
- uusiutuviin / uusiutumattomiin luonnonvaroihin
- luonnonvarojen hyödyntämiseen

Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen:

- aluerakenteeseen
- yhdyskuntarakenteen hajautumiseen / tiivistymiseen
- maaseutuun
- energian kulutukseen
- liikennejärjestelmään
- jätteiden määrään

Vaikutukset kulttuuriperintöön ja maisemaan:

- kulttuuriin
- kulttuuriympäristöön
- rakennusperintöön
- maisemakuvaan
- rakennettuun ympäristöön
- muinaisjännöksiin

Vaikutukset talouteen:

- aluetalouteen

- yritystoimintaan
- kuntatalouteen
- kustannustehokkuuteen
- alue- ja yhdyskuntatalouteen

KAINUUN LIITTO